

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL

FENT CARRERANY

MARIA DE LA SALUT

ASSOCIACIÓ DE PREMSA FORANA
DE MALLORCA

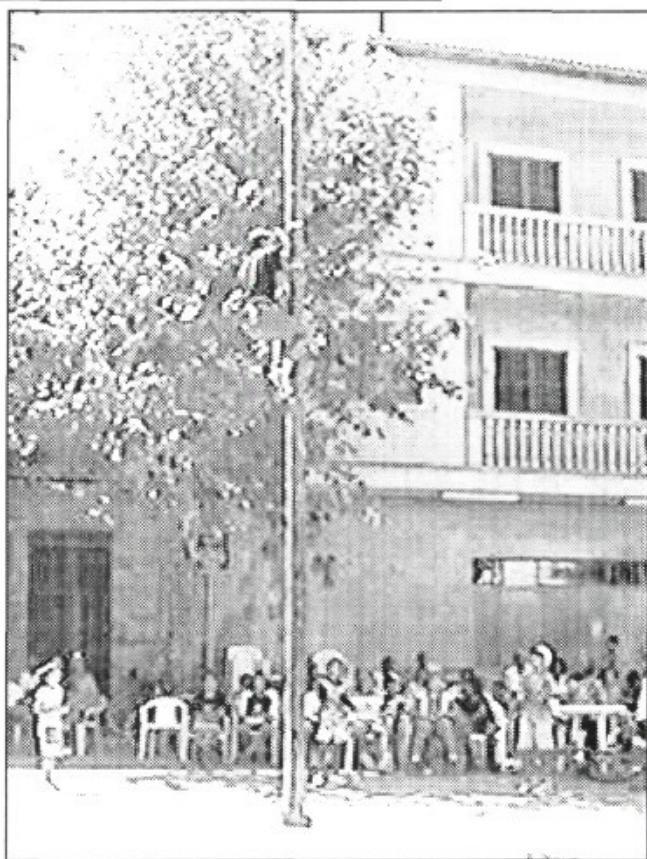
Número 146

Any XII

OCTUBRE, 1998

FESTES PASSADES, COQUES MENJADES

LES FESTES I LA FIRA HAN MARCAT EL MES DE SETEMBRE

Sumari

Editorial i sumari	2
Presentació a Maria del Pla de	
Dinamització Rural	3
Sota els estels de trenta nits d'agost	4
Itineraris per conèixer la nostra	
història	7
Bullit de Notícies	10
Demografia. Telèfons d'interès	12
El temps.	13
El racó del poeta	14
Història i anècdotes del telèfon a	
Maria	15
Permeteu-me que discordi	16
Imatges de les festes i de la fira	18
Mallorca al cor de Barcelona	20
Excursió al Puig Roig	20

FOTOGRAFIES:

Equip de redacció

PORTADA:

Imatges de les festes patronals i de la fira

EDITORIAL

Ha acabat el setembre i amb ell el piló d'activitats que han tengut lloc a Maria durant aquest mes. Hi ha hagut de tot i per a tots els gustos; fins i tot no hi ha hagut el que uns altres volien, a fi de què n'hi hagués de contents i de descontents.

Però acabada aquesta voràgine queda la pau i la tranquil·litat d'un poble del Pla de Mallorca, que no participa dels beneficis turístics i per això tampoc participa de plans Miralls per a millorar el que calgui.

Encara que possibilitats turístiques sí que en té el nostre poble. No tots els que visiten Mallorca cerquen sol i platja. De sol sí que en podem oferir, perquè a Maria n'hi ha a bastament per a tots al llarg de l'estiu i d'idees turístiques, respectuoses amb el medi ambient, amb els costums, amb la cultura, amb la llengua, amb el tarannà propi, etc. també n'hi ha.

L'Associació per a la Defensa de Mallorca, a la xerrada que donaren al local de la tercera edat el divendres de la fira, ens donaren algunes solucions per a poder treure uns ingressos extres, evitar que les cases tancades dels pobles de l'interior de Mallorca hagin d'ésser venudes enlluernats davant un caramull de mares i treure un profit dels trossos de foravila que ens queden, fent el que s'ha fet tota la vida, conserves dels excedents de la temporada, i destinar-ho a la venda d'aquests potencials visitants. Això que sembla tan senzill i alhora tan llunyà, és possible, sols manca que comenci a rodar el que a tot Europa s'anomena "turisme verd" i una petita injecció econòmica entrarà a les famílies dels pobles del pla i molts d'aquests pobles que passen els dies feixucs d'hivern esperant que es faci fosc, poden cobrar vida sense perdre gens ni mica la seva identitat. Perquè si és perd la identitat, es perd la vida i el futur, i estarem condemnats al més fosc i tristos dels destins.

Ara sols ens queda esperar que la tardor sia generosa i ens amari de l'aigua que la terra necessita, sempre i quan ho faci sense el rebombori d'altres vegades. Així al manco els nostres camps s'ompliran de vida i els pocs que quedam al poble durant l'hivern, veurem florir la primavera i estirem més ben acompanyats.

HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO:

EQUIP DE REDACCIÓ:

Magí Ferriol Bauzá
Joan Gelabert Mas
Margalida Mas Vicens
Miquel Morey Mas
Onofre Sureda Ribas

Antoni Gelabert Mas, Bartomeu Pastor Sureda, Miquel Rosselló i Quetglas i Miquel Oliver i Roig

EDITA: Associació Cultural FENT CARRERANY
Fax: 971-525585
Correu Electrònic: fentcarrerany@premsaforana.com
Sant Miquel, 11 07519- Maria de la Salut

IMPRIMEIX: Gràfiques SIBA
Santa Margalida

La redacció de Fent Carrerany
no es fa responsable de les
opinions dels qui hi escriuen

Nº DEPÓSIT LEGAL: PM-457/1986

PRESENTACIÓ A MARIA DEL PLA DE DINAMITZACIÓ RURAL

Coincidint amb els actes programats amb motiu de la fira, FENT CARRERANY va organitzar la presentació al nostre poble de la campanya encetada per la Unió de Pagesos i l'Associació per a la Defensa de Mallorca sobre dinamització rural.

Llàstima de la poca assistència de gent, ja que el tema era prou interessant i així vos ho podran dir les persones presents. En representació de la Unió de Pagesos hi havia na Margalida Estelrich i per l'ADM na Magdalena Mayol, el batle de Maria Rafel Oliver també hi va ser present i va oferir el suport de l'Ajuntament al projecte.

Aquest ambiciós projecte va sorgir arran de la massiva venda de cases i terres per part del mallorquins a persones estrangeres. Un grup de gent, sensible al tema, va començar a cercar solucions per evitar aquesta venda i així va sorgir el projecte de dinamització rural. Aquest projecte preten activar econòmicament la zona rural del Pla de Mallorca, amb la finalitat que els que hi resideixen puguin guanyar-se la vida dins el seu poble.

En principi s'ha previst crear un catàleg de cases de pobles per fer-hi turisme verd i crear una xarxa d'agrobotigues on s'hi pugui comprar productes artesans elaborats per gent del poble. Aquests productes poden ser conserves, licors, confitures, etc. També hi podrà haver una oferta complementària per les persones que vinguin a passar uns dies als nostres pobles que podria consistir en guies mediambientals, esports, etc.

Na Magdalena Mayol va explicar perfectament en que consistia el turisme verd, això és: habilitar les cases buides dels pobles, o algunes habitacions de les cases de persones majors que els ha quedat gran, per acollir un

tipus de turistes que cerquen tranquil·litat, fugir del turisme de masses, i no volen ésser tractats com a turistes si no com a persones.

Això no és cap cosa nova, simplement és aplicar a Mallorca un tipus de turisme que funciona a gran part d'Europa i que és totalment respectuós amb el medi ambient i amb les persones, costums i llengua de les zones on s'aplica.

Si algú està interessat a formar part de la xarxa de cases per a llogar o simplement vol més informació, podeu contactar amb l'Associació per a la Defensa de Mallorca al telèfon 971 464 142 i gustosament vos donaren més informació

SOTA ELS ESTELS DE TRENTA NITS D'AGOST

Una de les coses que més crida l'atenció dels que vivim a les pol·lucionades ciutats quan anam als poblets, és que la nit és negra i és plena d'estels de totes les formes i tamanys, que fan pampallugues, tenen minúsculs raigs i adesiara es pot contemplar un estel que cau. I si a més a més un ha passat els anys de la infància i joventut en aquests poblets, el retrobament amb aquesta visió el retorna a vivències i sensacions llunyanes difícilment oblidables. Idò això és el que em succeí aquest estiu passat durant el mes d'agost per les nits plàcides, o millor dit, intensament caloroses, a Maria.

Aquestes nits conviden a deixar anar la imaginació, a deixar córrer el temps, luxe a l'abast de molt poca gent, en canvi valor preuat de la senzilla gent de Maria. Deixar córrer el temps i xerrar amb qualsevol que estigui disposat a passar l'estona és el que vaig fer un vespre damunt sa plaça des Pou, amb un bon jan, un personatge singular del poble, en Toni de sa Grava, amb qui vàrem parlar llargament sobre els bolets, els esclata-sangs, les gírgoles, les cogomes i les mocoses, els pixacans i rossinyols, els blanquets, els peus de rata, fins arribar als Ous de reig (*Amanita cesarea*). Aquí fou necessari fer una pausa ja que ens trobam davant un del millors bolets comestibles del país, difícilment trobable a Mallorca; molt apreciat per la cuina catalana i que no s'ha de confondre amb l'altre *Amanita Phalloides*, mortal de necessitat perquè conté tòxics hepàtics que fulminen el fetge i en cas de no morir es requereix un trasplantament hepàtic. El temps passava i passava i la conversa s'allargava perquè era agradable xerrar amb un expert i alhora reconegut cercador, i millor trobador, de bolets de tota casta. Però no s'acaben aquí els coneixements micològics d'en Toni, sinó que també és un gran gourmet, ja que s'emocionava en recordar els sabors dels distints bolets menjats, i a mi l'estómac em feia voltes només de pensar amb els plaers culinaris de la temporada passada. No sé si vàrem quedar o no per fer un bon sopar per la tardor propera, en tot cas si de mi depèn seré el primer a asseure'm a la taula.

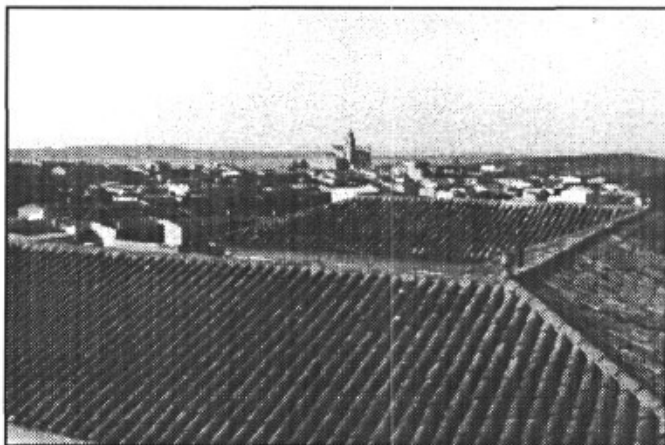
I com que a cada dia li segueix una nit, s'acostava el dia de Sant Llorenç que com cada any, dia abans o dia després diuen que es poden veure les llàgrimes de Sant Llorenç en forma d'estels que cauen; dit i fet ja me teniu estirat a un balanci al corral, devora el mandariner, amb la companyia de ma filla Mariona i la neboda Francesca M^a, tot esperant que el sant es posàs a plorar. Ben segur que també estava de vacances com jo mateix, i no en tenia cap ganes de plorar, tot el contrari. I poquíssimes llàgrimes vàrem contemplar, de tant en tant un estel amb cua; foren uns moments ben agradables, mentre xerràvem de

tot i de res, de la immensitat de l'univers, de la petitesa de l'home, de la possibilitat de vida a d'altres planetes, i aquesta conversa agradable a la fresca únicament fou pertorbada pel cant i aleteig d'una òliba que sortia a fer la caça nocturna.

Però cada nit està enganxada a un dia, i quan el sol era ben alt fou el moment d'anar a prendre un «banyo», i la Cala de Sant Vicenç era el destí triat aquell dia: Era diumenge, l'aigua estava tan bruta, plena de deixalles humanes, de tant d'oli protector, que fins que no arribaves a més de cent cinquanta metres de la vorera no trobaves aigua neta i que fes nederà. Però com que la calor era intensa, no quedava més remei que anar a pegar un «capfeco»; a la sortida, damunt l'arena, un al·lotet jugava amb un peix mort, segurament morí de pena i tristor de veure tanta brutícia a l'aigua, era un «esperrai», i em va venir a la memòria aquella glosa:

Sa madona de son Fuiós
d'un esperrai que comprà
va fer un excel·lent dinar
per cent quaranta senyors.
No és estrany si li bastava,
segons digué s'olier.....,
només era un que en menjava
i cent trenta nou de paper.

Una de les coses que més un pot apreciar amb els avenços del món actual és que pot menjar qualsevol tipus de carn, peix i verdura, encara que sia fora dels temps que se considera que és el normal pel seu cicle biològic. Si haguéssim dit als nostres padrins que un menjaria un bon frit durant el mes d'agost, ben segur que hauria dit que estaven sonats; o també que de pomes fresques n'hi ha tot l'any, i grells i fonoll i domàtiques de trempó, i faves tendres en podem trobar en qualsevol moment, i fer un

Maria, vist des de l'escola de dalt

bon plat de tumbet, sopes de matances, frit, ànnera farcida... segur que no s'ho creuria; idò això és el que un pot menjar qualsevol vespre en un dels pocs cellers autèntics que queden per l'interior. És ben vera que costen de pair aquests plats a l'estiu, perquè amb calor no és precisament la menja més recomanable, però les petites transgressions dietètiques formen part de l'aventura estiuenca.

I això és el que fèrem un verspre després d'anar fins a Sineu, en companyia d'uns mariandos de socarrel i de cap ben clar, a escoltar un recital d'uns bons poetes/poetesses jovenets. La lluna era plena i també hi va assistir; es desplaçava amorosament i suaument per sobre les teulades del voltants mentre s'anaven exterioritzant els sentiments i vivències dels recitadors; la lluna era tan grossa, alegre, vermellosa i neta, i el cel era tan clar que quasi no feien falta els focus; la placidesa era total i escoltar el pregó de n'Alexandre Ballester tot un regal en aquest país cada dia més faltat d'afirmació de la identitat. I aquesta comença recordant la pròpia història.

No tots els exercicis intel·lectuals han de ser necessàriament seriosos i escoltats fent mutis, sinó que el riure, els somriure i el passar-ho bé forma part de la teràpia que la pròpia humanitat de tant en tant ha de practicar; si així ho fes, ho feiem tots, segur que les coses ens anirien d'una altra manera. Idò ja que proposam posar en pràctica aquesta recepta el millor que podem fer és que la prenguem nosaltres mateixos, i cap a Artà falta gent. Les rialles de tothom se sentien de ben lluny, ja que «La comèdia dels errors» és un dels millors medicaments per fer passar el mal humor, les penes, els mals d'amor, les males digestions, la son endarrerida i fins i tot les empenyades de la feina de cada dia. Eren les festes i aprofitàrem per a prendre «llet preparada», ben fresqueta, en una terrassa d'un cafè, que fou el punt final d'un dia que haguéssim volgut allargar hores i hores.

I altre pic fou a Artà on una nit estrellada, em varen venir a la memòria aquells versos:

Sota un parral que pampolós verdeja...
Oh quin present de fruites saboroses!...
A quin hort les collires?. Bé pot fer-se'n
a les tres Gràcies delicat obsequi,.....

amb la companyia d'uns bons amics mentre fèiem un bon redol, i la conversa anava cap a una catarsi, necessària, per l'estat de desmoblament, utilitzant paraules del recordat Blai Bonet, de la nostra nació. La cuina, el sopar, fou excel·lent, perquè en la seva confecció, l'amfitriona, que manté viva l'ànima de la deessa Nureddunna, hi posà els ingredients necessaris perquè

assaboríssim sensacions suculentas, i també pàtria. He de dir en veu ben alta que ho aconseguí. També parlàrem de coses autèntiques, una senzilla recepta de cuina estiuenca i ben nostra, pegellides, de les més grosses de les roques del fons, fetes a la brasa, tal i com les preparava a Campos l'autor de «Les fites clares» i de «Carn de vas»:

Perquè nosaltres, els qui entenem el solc des de l'arada, som animals que terra estimen com un mac viu se sent terra estimada.

Feia pocs dies que els brètols de sempre, anava a dir feixistes, però d'aquests n'hi alguns d'intel·ligents, dels primers cap, acabaven de fer esclatar novament, i van... el repetidor d'Alfàbia; En Toni Mir, que ho fa bé i li agrada molt el seu paper, haurà de tornar a mobilitzar la sensibilitat cívica. Malgrat tot no ens faran recular ni un pam, ni tans sols per prendre força, ja que si en algun moment ens fallassin les forces allà hi hauria en Toni Torrens, en cos i ànima, per sacsejar-nos la consciència nacional.

I a la serra de Tramuntana, trescant els indrets més recondits fou un dels llocs on anàrem un dia dels més calorosos d'aquest estiu, fins i tot malgrat l'altura de la muntanya i d'estar a fregar l'aigua, sentíem punyent el sol que entrava per tots i cada un dels finíssim porus, fins a fer brollar minúscules gotetes de suor per tot el cos i que anaven retrobant-se fins a convertir-se en petits rierols que solcaven tot el cos, el «Mapa del disig», manllevant el títol d'un massa llunyà llibre de poemes d'en Damià Pons (tenim ganes de més). I el lloc escollit per fer la remullada diària fou el port de Sóller, encara que no sigui massa recomanable si tenim en compte la transparència i netedat de l'aigua, si que és un indret on sempre topes bé a l'hora de dinar; allà varem assaborir un plat d'escabetx variat: hi havia sardines, molls, oblades i sards; la mescla variada i els bastants dies de remull amb vinagre i herbes adequades, congriaven un suquet que encara se'm posa la pell de gallina en recordar-ho; a Ca's Mariner, al final del tramvia del port i al començament de la costa, hi viu l'amo del restaurant; aquest surt a pescar quan pot, i els peixos variats i amb poca quantitat per fer un plat específic, els fica a l'olla de l'escabetx, d'aquesta manera es va confitant dia rere dia, un plat exquisit que recordaré molt de temps. I de tornada de Sóller i després de fer una volta petita pel pintoresc Fornalutx, travessàrem els indrets d'Escorca i em vengueren a la memòria els versos de la llegenda del crim, tan ben recollits per Costa i Llobera:

Escolta, oh caminant
quí passes endavant
de l'alzinar gegant

per l'espessura.
La veu de l'avior,
del bosc amb la remor.
te conta un fet d'horror
que encara dura.

I si llarga és en el temps la llegenda del crim d'Escorca, també llarga és l'avior de les quatre generacions que alguns capvespres es podia contemplar al carrer de s'Adrogueria, i que no és un fet freqüent, no tan sols a Maria, sinó a molts indrets. Na Jùlia amb uns ulls assedegats de vida i rialla dolça era contemplada amb mirada amorosida i de satisfacció per Na Catalina, sa mare, que a la vegada eren contemplades per Na Maria, mare i padrina, amb una cara serena, satisfeta i segura, i devora elles, mirada perduda però cor present i amor pansit, Sa Mestressa, repadrina, padrina i mare. Aquest era el bell espectacle d'un redol majoritàriament de dones, també algun home, que o bé feien randa, o punta de coixí o enfilaven domàtiques de ramellet. Mentre a «Ritme d'hores madures», manllevant el títol d'un llibre d'en Guillem Frontera, transcorrien les tardes tant si feia oratjol com si l'aire sortia d'un forn.

I encara bé que aquest estiu no hem tengut problemes greus d'aigua. Les coses han anat bé, i encara que no sia potable, com que la immensa majoria de la gent, té cisternes, el problema cada un el solucionava a casa seva; per això mateix la cara de satisfacció controlada, de tranquil·litat d'ànim i de vigilància tensa que feia en Rafel, el batle, ho deia tot; idò amb aquesta serenitat de qui compleix amb el seu compromís cívic, i acompanyats d'una nit clara i sense lluna, però amb els estels fent de

bòveda a la taula, i amb el silenci respectuós del cans d'en Colomet que no varen lladrar ni un moment mentre sopàrem, férem un trampo ben saborós; però el que no puc callar és la delícia de la salsa que acompanyava unes exquisides albergínies farcides fetes per Madò Eulària, la mare de N'Eulària, i que tenia un gust tan delicat que el simple record fa que la boca se m'ompli de saliva. Un dia li demanaré la recepta.

Els estels els conntemplàrem tot aquest Agost, i foren espectadors de la nit del Ball de bot a sa plaça

d'es Pou. Cridava l'atenció que falaguera que anava la joventut i alguns dels no tan joves, però no únicament ballava la població civil, sinó que també botava el clergat, i tira-li cosetes a n'es davantal, i sa tia Antonina i es conco en Simó, i venga bots i cabrioles;estic segur que si continua per aquest camí arribarà a connectar amb el jovent i el poble majoritari, sinó la buidor i la incomunicació de l'església serà cada dia més gran. A veure si agafa el missatge aquest al·lotet.

I aquest Agost se'ns va morir un poeta, en Guillem Vidal, promesa de la més jove i sòlida poesia catalana. Les paraules de comiat que foren escrites per qui en tenia profund coneixement intel·lectual de la mateixa, a més de coneixement personal d'amistat, en Joan Mas, eren una elgia de gran qualitat literària, de rigorositat estilística i de profund sentiment.

I així com s'acostava el final de mes, els caçadors, i jo mateix, anàvem preparant les escopetes, ja que segons deien, enguany hi hauria més guatleres que mai. Jo no sé si n'hi havia moltes o no, perquè únicament he anat a caçar conills i dins un vedat privat, però si he de jutjar pels trons que sentia, sent compassió pels ocellets, allò pareixia un atac militar en tota regla. Idò com que no teníem guatleres per menjar, i és un plat que ens agrada molt, el que ferem va ser anar amb en Miquel i na Magdalena a sopar a Montuïri, i encara ens llepam els dits. Bon profit.

Antoni Gelabert Mas
Maria. Estiu - 98

Ball de bot a la plaça des Pou

VIII JORNADES CULTURALS. ESTIU 1998.

ITINERARIS PER CONÈIXER LA NOSTRA HISTÒRIA.

(Aquest article no pogué sortir el mes passat per problemes informàtics)

Bartomeu Pastor Sureda

Patrocinat per l'Ajuntament de Maria i organitzat per **Cop de Gas** s'han dut a terme una sèrie d'activitats culturals, entre d'elles dues excursions pel nostre terme i casc urbà.

Anys anteriors i també coordinat per **Cop de Gas**, si bé amb motiu de les festes de la Mare de Déu, ja es varen programar dos itineraris:

1. Sa Pleta des Pujolet (poblat talaiòtic), cases de Deulosal, ses Tarragones (talaiot) i es Velar (poblat emmurallat talaiòtic).

2. Cases de Roqueta, es Rafal Nou, son Niell i sa Torreta (cases velles i cova d'enterrament talaiòtica).

Per enguany estaven programats dos itineraris: el primer, de caràcter urbà (Arxiu Municipal i Cases de son Roig) i, el segon, mescla d'urbà i rural.

Amb aquests quatre recorreguts pel nostre terme s'han posat unes fites per poder conèixer el nostre patrimoni. Tal vegada per completar-ho ens quedaria un itinerari de possessions: les cases de son Perot de sa Tanca i son Perot Clapers, un itinerari de molins fariners: es moli d'en Blai, de Can Cotó (es Pujolet), d'en Nepto (son Puig), de Deulosal... i un tercer itinerari de pous, sínies i mines (*qanats*). Les *navetes talaiòtiques* i les *coves* de Montblanc donarien per un quart itinerari.

Ara passarem a descriure els dos itineraris d'aquest estiu.

Itinerari de dia 31 de juliol (divendres):

1. Visita Arxiu Municipal.

Un bon grup de persones de totes les edats tingueren l'oportunitat de visitar l'Arxiu Municipal que està ubicat a les dependències que té l'Ajuntament a la Plaça des Pou.

Aquest Arxiu fa uns anys que va ésser catalogat per Laura Marcús Maimó¹.

Allà s'hi troba documentació diversa dels segles XVIII, XIX i XX.

El conjunt documental està dividit en cinc seccions:

1. Òrgans de govern.
2. Administració general.
3. Administració econòmica.

4. Eleccions.

5. Justícia.

Portada del llibre sobre l'arxiu de Maria, de Laura marcús

A la Sala d'Actes de l'Ajuntament es va impartir una petita explicació sobre la documentació existent a l'Arxiu, per passar a continuació i ja sobre el terreny a fer un recorregut per les dependències de l'Arxiu.

2. Les cases de son Roig.

De l'Arxiu partírem pel carrer de Ca ses Monges i anàrem a **son Roig**, emblemàtic casal del nostre poble. Es tracta d'una construcció ubicada entre un espai urbà i un altre rural. Conjuga, per tant, els elements agrícoles amb els elements urbans. Els aspectes pagesos i senyorívols es conjuguen perfectament.

Entràrem a les cases a través de la *carrera*, deixàrem el cup, l'hortet i enrevoltant les cases topàrem amb el **qanat** (=mina). Es tracta d'un sistema de recollida d'aigua d'origen musulmà. Ja arribats ens trobàrem que tot estava ben netejat i gens modificat. Feia goig estar davant aquest exemple de construcció tan antiga i a la vegada tan ben conservada. Vull aprofitar per donar les gràcies a

l'actual propietari per posar al nostre abast aquesta joia històrica. Allà poguérem destriar molt bé el sistema constructiu de la mina, el safareig i el pou per emmagatzamar l'aigua. Aquesta aigua servia per abastir les cases, animals i regar. Abaix de son Roig hi ha el topònim **sa Sorteta** (de sort de terra). Es tractava de pertinences de Son Roig. El que sí hem vist tots els que tenim més de quaranta anys és rajar la **mina** de son Roig i com l'aigua passava per la carretera.

La gent de totes les edats que participà a la passejada mostrà gran interès tant pel sistema constructiu com per la manera de recollir l'aigua. Sobre el terreny es donà una explicació d'aquesta manera tan peculiar de recollir l'aigua que tenien els musulmans, el mateix sistema que a la **gruta** de Roqueta o a la **mina** de sa Bisbal.

Itinerari de dia 1 d'Agost (Dissabte).

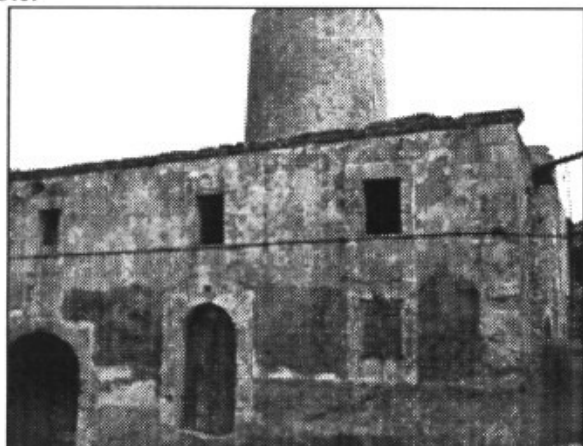
Continuant amb les Jornades Culturals, organitzades per Cop de Gas i l'Ajuntament de Maria, tingué lloc una segona excursió que ben bé podríem nomenar de **pre-turística**, indrets poc o gens alterats que ens mostraren la Mallorca dels anys cinquanta i en alguns casos el que era Maria al segle XIX.

El recorregut es va fer en bicicleta, si bé un bon grup de persones anaren directament a peu des de la plaça des Pou a Montblanc, on ens esperaven. Hi havia gent de totes les edats: nins, al.lots, joves, tercera edat, homes, dones... Segons alguns, a les cases de Montblanc, hi arribà un nombre superior a les 150 persones.

Com ha quedat exposat anteriorment, sortírem en bicicleta des de la Plaça des Pou i enfilàrem pel carrer Nou i son Negre fins arribar a la primera aturada.

1. Molí d'en Blai.

En aquest indret ens férem a la idea de com era el carrer Major als segles XVI i XVII. El molí d'en Blai del segle XVII i les cases amb portals i façanes poc modificades ens ajudaren a explicar el nucli original del poble.

Estat actual del Molí d'en Blai

Cases amb portal rodó del carrer de s'Arraval

2. Continuant pel carrer Major, passàrem per **sa Pineda**, **ses Cases Noves**, **camí de son Cigala**, **camí de ses Rotes des Pinar**, **camí des Raig de s'Aigua**... i ens endinsàrem pèl **carrer de Sa Raval**, on també explicàrem l'origen del carrer quan només era **ses Rotes Comunes o de la Mare de Déu**. L'origen del segle XVIII, les comunicacions amb **son Puig** (Església) a partir del carrer de **ses Corbades** (Es Pujole).

3. Arribats a la confluència amb el carrer de **ses Corbades-es Pujole** comentàrem l'origen del carrer² i algunes de les construccions més rellevants.

4. La quarta aturada fou a **sa Farinera de can Gual**, des d'on poguérem comprovar el creixement urbanístic així com els canvis produïts per les noves construccions.

Vista del poble des de sa Farinera de Can Gual

5. Seguint per la **costa de sa Farinera o des Pujole i es camí de Deulosal** ens endinsàrem cap a la joia rural de Maria: **les cases de Deulosal**³. Allà, davant la **carrera**, sobre el portal, entre la cisterna i el lledoner, ens

esperava el seu propietari el senyor Joan Carbonell Estelrich. La casa oberta de pinte en ample, totes les dependències obertes i llums encesos, cada cosa al seu lloc... El portal adovellat, els dos aiguavessos, el trespol original, les habitacions, els mobles, la cuina amb la foganya i el cossi, el rebost amb els estris de formatjar, de fer matances, ribells, barrals...Podem dir, sense temor a fer llarg, que es tracta de la casa més ben conservada del nostre terme. És la mostra d'un museu viu, on tots els estris i mobiliari són els de sempre. És l'estampa de l'època de l'Arxiduc sense cap alteració.

Davant la casa explicarem breument la història de la possessió, el molí de vent, les marjades fetes per l'amo en Jaume "Es Solleric".

Una vegada més, gràcies senyor Joan, per posar al nostre abast aquesta joia, única i imprescindible perquè els nostres joves puguin conèixer i gaudir d'una part del nostre patrimoni. Aquí ha quedat ben palès, una vegada més, les diferents maneres de valorar un patrimoni moble i immoble. Encara em deixava un detall, el de la vegetació: un lledoner, una figuera, moreres...tot un exemple de com les coses senzilles i naturals no molesten.

Façana de les cases de Deulosal

6. Pel camí del Pla de Deulosal arribarem al **talaiot de Ses Tarragones**. Es tracta de l'únic element que resta del gran poblat talaiòtic de Deulosal. De planta circular incompleta però amb el resavi de milers d'anys d'antigor.

7. Pel **camí Vell d'Artà** i atravesant es **Pinaret de Montblanc** arribarem a les cases de **Montblanc**. Allà el propietari i amfitrió, senyor Mariano, acompanyat de la seva filla ens rebé amb aigua fresca i caramels que feren les delícies dels més petits. Abans d'arribar a les cases i sobre el **pontarró** del torrent s'ajuntaren els grups que havien fet la passejada a peu amb els qui anaven en bicicleta.

A la *carrera* de les cases, amb uns plànols i una fotografia aèria explicarem la història de la possessió⁴. A continuació i gràcies a l'amabilitat del senyor Mariano Espanya poguérem contemplar un plànol original de 1722

Exterior de les cases de Montblanc

de Joan Muntaner, que inclou tota la finca així com part dels termes de Maria, Santa Margalida i Ariany. Es tracta d'un document històric d'una gran riquesa toponímica, topogràfica i cartogràfica.

A continuació i una vegada acomiadats de la família Espanya prenguerem camí de tornada a sa Plaça des Pou, on un berenar preparat per l'Ajuntament esperava als nombrosos participants.

Ja per concloure aquesta breu exposició dels dos itineraris volem agrair i encoratjar els organitzadors d'aquestes jornades culturals així com de la Marató fotogràfica, l'encert que han tingut incloent aquests itineraris dins d'aquestes jornades estiuenques. Vagi per endavant la meva enhorabona.

¹ MARCÚS MAIMÓ, Laura: **Inventari de l'Arxiu Municipal de Maria de la Salut**. Consell Insular de Mallorca, 1991.

² PASTOR SUREDA, Bartomeu: **El carrer de Ses Corbades**. *Fent Carrerany*, 144. Agost 1998.

³ PASTOR SUREDA, Bartomeu: **Les nostres possessions (I): DEULOSAL**. *Fent Carrerany*, 64. Novembre, 1991.

⁴ PASTOR SUREDA, Bartomeu: **Les nostres possessions (II): MONTBLANC**. *Fent Carrerany*, 66. Gener, 1992.

BULLIT DE NOTÍCIES

UNES FLORS QUE NO HAN DURAT GAIRE

El Grup d'Esplai de Maria se sent molest perquè l'Ajuntament no es va encarregar de cuidar les flors que els nins i nines del poble varen plantar a la Plaça del Mercat, en una prova de la gimcana que el Grup d'Esplai organitzà amb motiu de la Jornades Culturals que se celebren cada estiu. No hagués costat gaire que la il·lusió posada en fer sembrar les flors als nins hagués tengut continuïtat en el seu manteniment per part de l'Ajuntament.

SES TARRAGONES HA TORNAT OBRIR

El restaurant Ses Tarragones ja torna a ser obert. Aquest passat mes de setembre ha tornat a obrir les portes. El seu propietari, Antoni Gibert, ha optat per canviar el tipus de cuina. A partir d'ara hi podeu anar a fer pa amb olis amb tota classe de companatges.

NIN PERDUT A LA FIRA

Entre les anècdotes que s'anaren produint al llarg del diumenge 27, el dia de la Fira, n'hi hagué una que va motivar el somriure dels nombrosos visitants. Cap a mig matí, des del taulell d'informació situat davant de la Casa de la Vila, una veu ens feia saber que hi havia un nin perdut que reclamava els seus pares. Al cap d'una bona estona la reclamació seguia igual. A la tercera ocasió l'"speaker" ja aclaria que el nin seguia reclamant els pares però que estava tranquil. Una altra comunicació insinuava que a pesar de la tranquil·litat convindria que els pares fessin acte de presència. Al final els pares se presentaren davant de les mamballetes dels assistents. Coses de la Fira.

NO APARQUEU "A AMBOS LADOS"

Sembla que des de la Policia Local de Maria no es confia gaire en les habilitats lingüístiques dels visitants de la Fira, ja que als carrers de Maria, uns senyals de prohibit aparcar anaven acompanyats d'uns avisos que especificaven "a ambos lados" i d'altres de bilingües "totes direcciones-todas direcciones". Quina llàstima que una cosa tan elemental com aquesta es descuidi i s'ofereixi una imatge tan poc "normal" als visitants. L'any vinent, si es vol especificar, es pot aclarir que és "a tots dos costats".

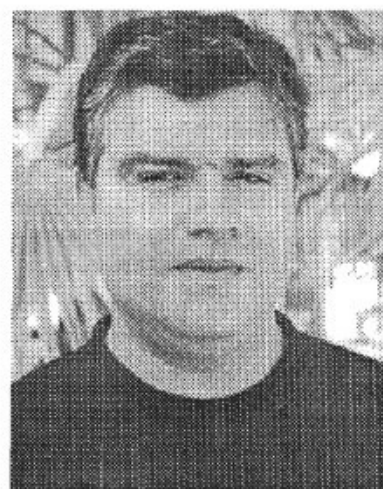
VA D'HOMENATGES

Un ja no sap què pensar. Sembla com si a l'Ajuntament haguessin contractat un assessor d'imatge. Des que s'ensumen les eleccions, no passa dia festiu o esdeveniment, sense que es faci alguna classe de reconeixement públic. És allò de sortir i que se'n parli

d'un al preu que sigui. I no hi ha res millor que aparèixer al costat d'algú reconegut o famós. No entrarem a discutir els mèrits dels homenatjats, premiats o distingits. És el volum i les presses allò que més sobta.

PERE ANTONI ALOMAR A LA REVISTA DE CA'N PICAFORT

Al número del mes d'agost de la revista de Ca'n Picafort hi surt una extensa entrevista de tres planes del nostre paísà Pere Antoni Alomar, que és el sergent de la Policia Local de Santa Margalida. En aquesta xerrada explica alguns detalls del funcionament de la Policia Local a Ca'n Picafort, de la situació de la plantilla i algunes anècdotes.

PREMIS CIUTAT DE PALMA

Ja s'han convocat els premis Ciutat de Palma '98, en modalitat de pintura, novel·la i poesia. El termini de presentació del premi de pintura acaba el dia 22 de desembre i està dotat d'un premi en metàl·lic d'un milió i mig de pessetes. El de novel·la i poesia està dotat de 2.500.000PTA el primer i 500.000 PTA el segon i el termini de presentació d'originals acaba el dia 6 de novembre. Hem de recordar que l'any passat el guanyador del premi de pintura va ser el nostre paísà Martí Monjo.

JUNTS CAP AL 2000

El Govern Balear ens ha fet arribar un llibret d'unes 20 pàgines, on baix el lema "Junts cap al 2000" fa balanç dels tres darrers anys de govern, tot s'ha de dir, el seu balanç. Es nota que s'acosten les eleccions i tothom aprofita la mínima per sortir a la foto o fer-se propaganda. A més aquest llibret està escrit en català i castellà, i així tots contents. Els vots són els vots.

CURSOS DE FORMACIÓ D'EDUCADORS DE TEMPS LLIURE

El Centre d'Estudis de l'Esplai ens ha fet arribar els cursos del 98/99, són: Iniciació a l'esplai, cursos de monitors de temps lliure, de directors de temps lliure i altres cursos i seminaris d'especialització. Per a més informació

BULLIT DE NOTÍCIES

vos podeu posar en contacte mb el centre d'Estudis de l'Esplai a la Plaça del Banc de s'Oli, 6 o al telèfon 971-728903. També mitjançant internet <http://personal.redestb.es/centrestudis>.

ADREÇA ELECTRÒNICA DE FENT CARRERANY

Ja tenim adreça electrònica, si voleu contactar amb nosaltres a través d'internet ho podeu fer a la següent dreça: fentcarrerany@premsaforana.com. Ens hi podeu enviar articles, suggeriments, queixes, cartes, etc.

TEMPORADA DE TEATRE AL TEATRE PRINCIPAL

La temporada de tardor al Teatre Principal de Ciutat ja és al carrer, hi podeu anar a veure EL FLORIDO PENSIL del primer dia d'octubre fins el dia 12. Del 22 al 25 d'octubre MALEÏTS, escrita i dirigida pel mallorquí Josep Pere Peiró. Del 5 al 15 de novembre MISTERI BUF de Dario Fo baix la direcció de Pere Mestre. El dia 11 de desembre LA CASA EN OBRES, escenificació del món poètic de Bali Bonet, dirigida per Pep Tosar, conegut per la seva participació a alguna telenovel·la de TV3. COMO CANTA UNA CIUDAD DE NOVIEMBRE A NOVIEMBRE, de Federico Garcia Lorca, dirigida per Lluís Pascual i interpretada per Juan Echanove. PARAULES ENCADENADES, de Jordi Galcerán, un duel sagnant entre Emma Vilarasau i Jordi Boixederes.

Ja hi ha programada la XIII temporada d'òpera, que començarà el mes de maig pròxim amb l'òpera AZIS I GALATEA, seguida DE SAMSON ET DALILA. El mes d'octubre continuarà amb LOS AMANTES DE TERUEL i el mes de novembre LA CENERENTOLA.

UN PLA PER MALLORCA

Continua el Consell Insular de Mallorca amb la idea que vos contàrem el mes passat del "Pla per Mallorca".

El passat dia 24 de setembre se reuniren més de 150 persones rellevants de la societat mallorquina, hotelers, sindicalistes, associacions empresarials, culturals, etc. per anar definint els criteris d'aquest projecte agosarat i necessari que ha posat en marxa el CIM. Endavant.

CLÍNICA DENTAL A SES CORBADES

La consulta dentista del carrer de Ses Corbades, torna estar oberta i regentada per na Roxana Nevot González, que també té consulta a Petra. Si hi estau interessats a les planes d'aquesta revista hi trobareu el seu telèfon per demanar dia i hora.

 TEATRE PRINCIPAL ESPECIAL NOTÍCIES nòm. 4 TARDOR 1998		
de l'1 al 12 d'octubre EL FLORIDO PENSIL d'Andrés Buzón Direcció: Fernando Bernad i Mireia Gualandru MEMÒRIA DE LA ESCUELA NACIONALCÁDICA	del 22 al 25 d'octubre MALEÏTS Escrita i dirigida per Josep Pere Peiró DOS MOMENTS FUNDAMENTALS DE LA VIDA	del 5 al 15 de novembre MISTERI BUF De Dario Fo Direcció: Pere Mestre L'OBRA MÉS FORA DE DEL CARRER PERE MESTRE
11 de desembre LA CASA EN OBRES Dramatúrgia i direcció: Pep Tosar ESCENIFICACIÓ DEL MÓN POÈTIC DE BALI BONET	12 i 13 de desembre COMO CANTA UNA CIUDAD DE NOVIEMBRE A NOVIEMBRE de Federico Garcia Lorca Direcció: Lluís Pascual LORCA INTERPRETAT PER ECHANOVE I DIRIGIT PER LLUIS PASCUAL	Del 16 al 30 de desembre PARAULES ENCADENADES de Jordi Galcerán Direcció: Tamara Townsend UN DUËL SAGNANT ENTRE EMMA VILARASAU I JORDI BOIXEDERES

DEMOGRAFIA

ENS HAN DEIXAT:

L'amo en Pere Carbonell Bibiloni que va morir el passat dia 7 der setembre a l'edat de 84 anys. Vivía al carrer General Weyler, número 2.

Que descansin en pau.

Dia 6 d'octubre es compleix el sisè aniversari de la mort de Segundo Soriano Sola. La seva esposa el recorda i ens demana la publicació de la seva recordança.

BENVINGUTS:

Na Catalina Forteza Peralbo va néixer dia 17 de setembre. Els seus pares són en Joan Forteza i na Maria Dolores Peralbo.

Enhorabona als seus pares i demás família.

JA L'HAN FETA:

En Joan Francesc Inglada Nieto i na Catalina Bergas Bunyola es casaren el passat dia 5 de setembre a l'església parroquial de Maria de la Salut.

Que el vostre amor no acabi mai.

TELÈFONS D'INTERÈS:

AJUNTAMENT	971525002
FAX	971525194
UNITAT SANITÀRIA (cita prèvia)	971525594
APOTECARIA	971525020
ESCOLA DE DALT (telèfon i fax)	971525083
ESCOLA DE BAIX	971525252
LOCAL TERCERA EDAT	971525564
PARRÒQUIA	971525033
GESA INCA: AVARIES	971880077
BOMBERS	085
HOSPITAL MANACOR Informació	971847000
Urgències	971847060
Cita Prèvia	971847100
AMBULATORI D'INCA	971502850
URGÈNCIES A TOTA L'ILLA	061
SON DURETA (Centraleta)	971175000
AMBULÀNCIES S.S. (Inca)	971502850
AMBULÀNCIES	971200362
RECAPTACIÓ TRIBUTS CAIB (Inca)	971505901
ADMINISTRACIÓ D'HISENDA (Inca)	971505150

HORARIS:

AJUNTAMENT:

de 8'30 a 15 hores.

APOTECARIA:

Matí: 9 a 13 hores.

Horabaixa: 16'30 a 20'30 hores.

UNITAT SANITÀRIA:

de 9 a 15 hores.

BIBLIOTECA:

Dimarts, dijous i divendres: de 18 a 20 hores.

Dimecres: de 17 a 20 hores.

Dissabtes: de 10 a 13 hores.

LÍNIA MARIA-PALMA:

Sortides Maria: 8 i 15 hores. (15 h. Dissabtes no, Festius sí)

Sortides Palma: 13 (dissabtes, 14 h) i 19 hores. (Festius, 19, 15 hores)

LÍNIA INCA-MANACOR:

Cap a Manacor: 12'30 i 19'55 hores.

Cap a Inca: 9'40 i 18'50 hores

LÍNIA MARIA-HOSPITAL-MANACOR:

(De dilluns a divendres)

Sortides Maria: 7'55, 10'30 i 14'45 hores

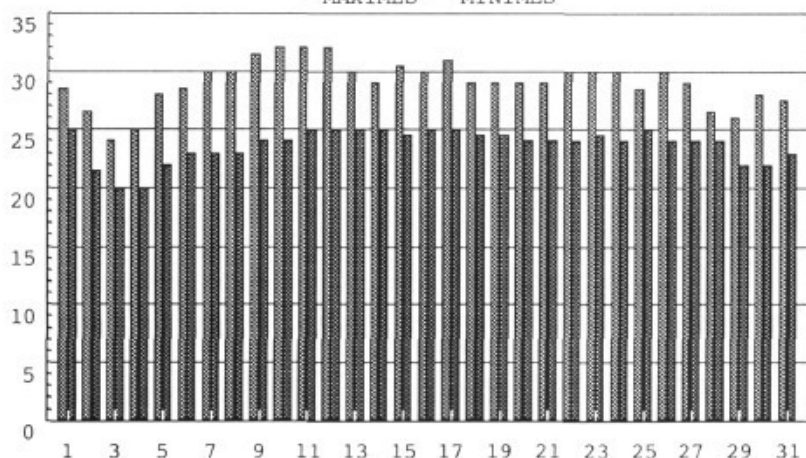
Sortides Manacor: 11'05, 13'35 i 18 hores

PUNT D'ATENCIÓ CONTINUADA DE SINEU: Carrer Ponent, número 3.

- Per demanar hora al servei de Pediatria heu de cridar de 8 a 14 hores al855043
- Per urgències, a partir de les 15 hores heu de cridar al520292
- Preparació pel part, postpart, control de gestació i informació sobre anticonceptius heu de cridar al236624

El temps MES D'AGOST

■ MAXIMES ■ MINIMES

PLUVIOMETRIA

Dia 17 1 l.

TOTAL: 1 LITRE

Temperatura Màxima

32 °C (Dies 10, 11 i 12)

Temperatura Mínima

20 °C (Dies 3 i 4)

Temperatura Mitjana

26'4 °C

Mitjana Màximes

29 °C

Mitjana Mínimes

23'8 °C

De Viatge, amb *Viatges Martel*

Viatges Martel sortejarà un viatge per a dues persones, entre totes les fotografies recents de viatges publicades a Fent Carrerany al llarg del 1997.

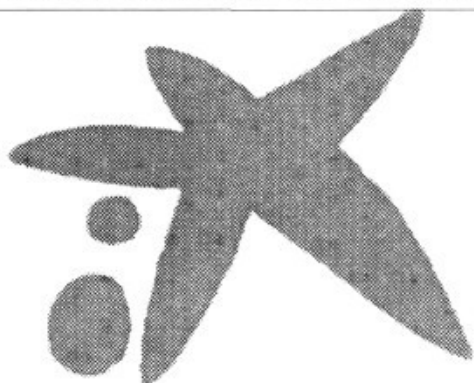

Clínica Dental

Dra. Roxana Nevot González
MEDICO-ODONTOLOGO
COL. 433

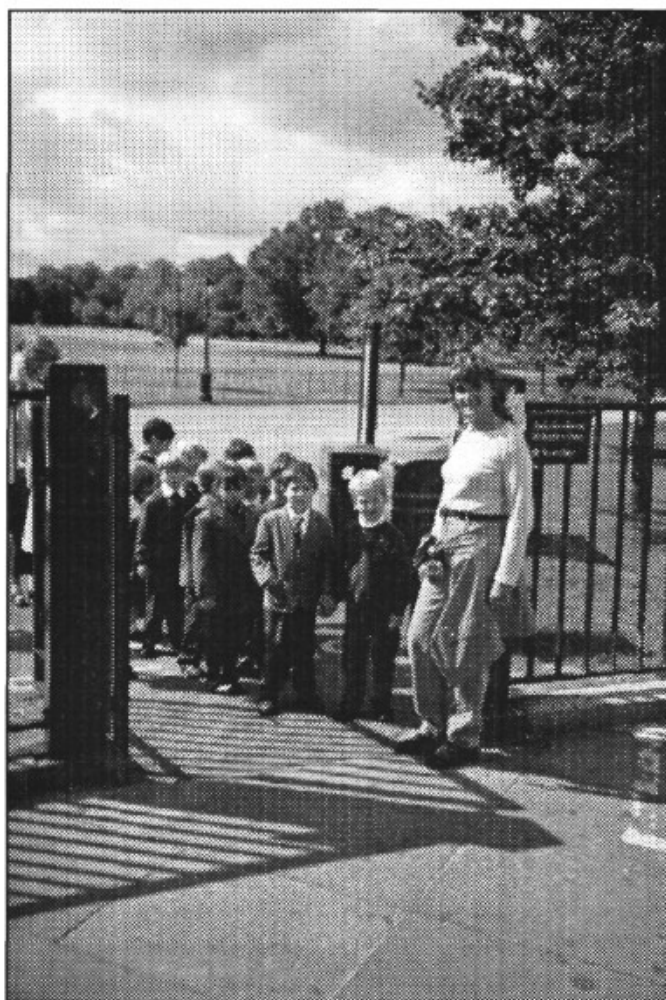
C/. California, 36
07520 Petra

C/. Ses Corbates, 11
Tel. 930 51 95 05 07519 Maria de la Salut

"la Caixa"

OFICINA DE MARIA DE LA SALUT

11.- Na Martina Vives, amb un grapat de "boys", al Hyde Park de Londres, el passat mes de setembre.

EL RACÓ DEL POETA...

Poema dedicat a Rosa Estaràs, Consellera de la Presidència. Una de les governantes que m'han captivat i que més estim.

Rosa Estaràs, tu ets divina
dins el camí que has agafat,
ets una rosa d'olor tan fina
que el qui t'ensuma queda esglaiat.

Jo som un pobre paralitzat,
quatre anys assegut a una cadira,
de vós estic enamorat
sou lo millor de nostra illa.

Enviau-me un llibre dedicat
per alegrar la meua vida,
sou una joia d'un cor honrat
que transmeteu sempre alegria.

Estic dins Inca encallat,
vine a veure'm qualche dia,
que res per tu sempre a Maria
per mitigar ma soledat.

Ets una flor valldemosina,
ompls Mallorca de bondat;
la política a tu t'inspira
a dins l'estiu encalientida
malgrat no duguís bon pentinat.

Adéu Roseta Estaràs
a tu i les teves amigues,
jo, ja sé que no vendràs,
pensa que el temps no perdràs
dins les meves poesies.

Molts d'anys d'un amic que t'estima.
Miquel Rosselló i Quetglas.
Inca, a 20 de setembre de 1998

Carta de Rosa Estaràs a Miquel Rosselló:

Benvolgut Miquel:

He rebut la teua carta en forma de poema i la veritat és que m'ha emocionat. Les teves paraules dirigides a la meua persona han tengut la virtut de fer-me sentir que allò que faig a favor de la nostra gent i la nostra terra, val la pena. Gràcies per donar-me coratge i ànim que -en contra del que pugui parèixer- de vegades em manquen.

Voldria, Miquel, ser capaç de correspondre al teu afecte, i transmetre't també un missatge engrescador. Sé

Poema a Mancor de la Vall, recordant Don Jaume Gual i Mora, catedràtic i la seva senyora i les seves dues filles.

M'encanta el poble de Mancor,
té muntanyes i hermoses oliveres
a dins el curt febrer hi ha ametlers en flor
i un poquet més amunt hi ragen fontanelles.

I Santa Llúcia que brilla més que l'or
i hi té una mirada des del cel per les finestres
d'aquells dolcíssims ulls que fan humil ressó,
oh, mare amorosida!, vós sou de les més belles.

Si viu a dins Mancor alegres primaveres
pareix com un betlem que duc a dins mon cor
i a dins el firmament hi volen oronelles.

Quan veig don Jaume Gual que porta les cistelles,
m'han dit que les du plenes d'un estimat tresor,
tres cors enamorats, que viu amb elles.

El vostre amic que vos estima.
Miquel Rosselló i Quetglas
Inca, a 20 de setembre de 1998.

que romans paralitzat a una cadira i m'agradaria fer-te arribar el meu agombol i la meua solidaritat, però, malauradament, no basten les paraules, i qualsevol raó que t'ajudi a continuar vivint, haurà de sorgir del teu interior, de la voluntat de sublimar el sofriment que t'aclapara i transformar-lo en quelcom positiu per a tu mateix, pels que t'envolten i per a la nostra societat. Voldria que pensassis, Miquel, que a Mallorca hi ha persones que necessitem d'aquesta voluntat teua de sobreviure, malgrat la desgràcia que pateixes.

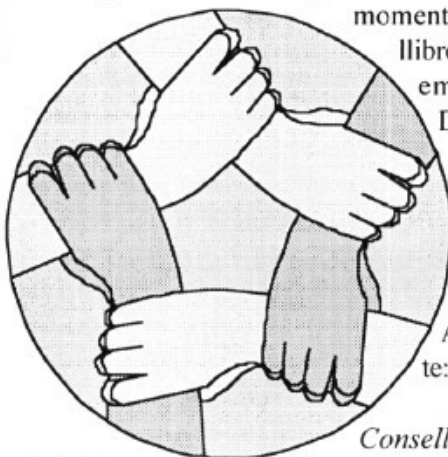
En un dels teus versos dius que saps que no vendré a veure't. En això t'equivoques, Miquel: sí que ho faré. Ara no et puc dir ni quin dia ni a quina hora, però has de tenir per cosa certa que rebràs la meua visita. De

moment et vull fer arribar un llibre dedicat, així com tu em demanes.

D'aquesta manera començaré a correspondre a la teua gentilesa.

Fins ben prest, Miquel. I coratge. Amb tot el meu afecte:

Rosa Estaràs,
Consellera de Presidència
del Govern Balear

Història i anècdotes del telèfon a Maria

Estimats lectors de la nostra revista, vos escric aquestes línies per informar-vos com i de quina manera es va posar en funcionament el telèfon a Maria.

Devien ser els anys 1952 o 53 quan el director del diari "Balears", don Jordi Andreu Alcover me va presentar el governador, don Alejandro Rodríguez de Valcárcel i la seva senyora Maria Victoria Gavilán. Després d'haver parlat un moment de la vida social i econòmica del poble me va dir: "quan vos pugui ajudar amb alguna cosa, aquí teniu un amic". Jo li vaig dir: "moltes gràcies don Alejandro, però un servidor no és molt partidari de molestar els amics i menys quan són de la seva categoria" i me contestà el governador si no es molesten els amics, a qui s'ha de molestar? Jo vaig replicar: "Nosaltres a Maria no tenim telèfon i m'agradaria si pogués, fer qualche cosa per posar-lo". "Com és possible que no tengueu telèfon amb els temps tan moderns que correm?; no et preocupis que me'n cuidaré."

Al cap de poc va resultar que va enviar un ofici al batle i al secretari perquè passassin per governació, per parlar-los d'un assumpte d'interès. L'ofici el firmava el Governador Civil de Balears, Alejandro Rodríguez de Valcárcel.

Aquí començaren les autoritats del poble a remoure la coa dient: "i ara que voldrà aquest senyor?; si nosaltres no hem fet res de malament".

S'arreglaren ben enllestits i el batle i el secretari es presentaren un poc ansiosos a governació, i en tocar-los el torn, entraren dins del despatx dient que eren les autoritats de Maria. Es varen saludar i el batle va dir: "Su excelencia, a su disposición". I don Alejandro li va dir: "Aquí ha vingut un senyor amb patilles i m'ha dit que no teníeu telèfon a Maria. És per això que vos he enviat a demanar i per dir-vos que és molt fàcil posar telèfon al poble, sempre que tengueu interès per posar-lo. Aquest senyor m'ha deixat cinc-mil pessetes per començar la recol·lecta per totes les cases del poble i que col·laborin segons les seves possibilitats. Donant una entrada a la Telefònica vos posaran el telèfon tot d'una."

Vengueren molt satisfets d'aquesta visita que feren al Governador amb 10.000 de donatiu per posar el telèfon i obriren la llista de donatius per tot el poble. Tengueren reunió a l'Ajuntament amb tots els regidors de capada per posar en marxa la recol·lecta i distribuir-los de carrer en carrer, perquè anassin per totes les cases.

Estaren unes quantes setmanes per començar aquesta recol·lecta telefònica. Els preocupava molt saber qui era el senyor amb patilles que els va empenyar, i que els feia córrer per Governació pel tema del telèfon. "Hem

de saber qui és aquest poca cosa". Començaren a pensar i pensar, qui devia ser aquell gall que els havia picat la cresta. A la fi ho varen deduir: "No pot ser altre que aquest fanfarró d'en Miquel Rosselló que estima molt el poble de Maria".

Parlam, com he avançat abans, de l'any 1953. Començaren la col·lecta el batle, el segon batle i els regidors de capada. La campanya anà molt bé; anaren per totes les cases, però qualcú del carrer de Sa Raval no va col·laborar perquè digué que no tenia cap dobler. Al final es varen recaptar 57.000 pessetes i tothom quedà molt satisfet a Maria.

He de donar el meu agraïment a tots els mariers per haver col·laborat en aquella recol·lecta telefònica llunyana i alhora, donar les gràcies al senyor governador que els va aconsellar de fer-la. El meu agraïment també, al batle i als regidors per haver-se molestat en la campanya. Vull fer constar en aquestes línies, de manera franca i cortès, que quan un servidor arribava amb el meu cotxe a la plaça del bar de Ca'n Tomeu, hi havia els "edils de capada" com abans he esmentat, que es deien uns als altres: "ara arriba el Governador". Això era la raça pura i retardada que hi havia en aquell temps a Maria. Era una dictadura mental, sense coneixement de cap casta.

Tothom esperava que posassin el telèfon, però no el posaven. Es va donar la circumstància que va explotar un polvori a Maó i moriren tres soldats, en Muñoz Grandes, que era ministre de guerra va assistir al funeral i el governador hi va enviar el secretari. Quan aquest es

presentà davant el ministre, el ministre li demanà:

-“I don Alejandro?”, i ell contestà:

-“Tenia un treball i no el podia deixar”

-“Com és això?, jo que soc ministre de guerra i estic més ocupat que ell, he deixat les meves ocupacions per assistir al funeral d'aquests pobres soldats. Això no acabarà bé”.

Va telefonar des de Maó al governador Alejandro Rodriguez de Valcarcel i li va dir:

-“Demà mateix te presentes al meu ministeri a Madrid i quedés destituït com a Governador de les Balears”.

Mentre, no posaven el telèfon a Maria, i amb el governador destituït, que era amb l'únic que un servidor els podia empenyar un poc per accelerar la posada del telèfon, varen esperar pels seus reals “melons” un any i mig. Quan els va donar la real gana posaren el telèfon. En Tòfol Gual, al cel sia, ja estava empenyat amb tots ells, perquè el volia posar a Sa Farinera.

Estimats paisans i amics meus, quan hi ha un gall dins el galliner, no n'hi poseu d'altre, perquè es picaran. Maria és un poble molt treballador, molt noble. Quan ens morim no hi falta ningú al funeral. Som molt sentimentals, la grandesa de cor que posseeixen els mariers no la té ningú, són molt valents.

Jo esper que qualsevol dia, ara que s'usa el telèfon mòbil, aquests senyors me trucaran un vespre de cel estrellat des de la Santa Glòria, per comunicar-me que jo tenia raó i donar-me les gràcies, ja que a la terra no me podien veure.

Que descansin eternament, que un servidor resa per tots ells. Amén.

Miquel Rosselló i Quetglas

Inca, 25 de setembre de 1998.

PERMETEU-ME QUE DISCORDI

Per què t'has d'aficar amb aquestes coses? Per què no ho deixes anar? Tanta importància, per què? Val la pena? No seria millor deixar-ho passar olímpicament?...

Totes aquestes preguntes m'envesteixen quan me pos a la màquina, ja sia molest per qualque cosa que acab de llegir o simplement disposat a contar algunes de les “misèries” que se m'ocorren. I he de confessar que són preguntes que de moment no puc contestar, i tan és així que més d'una vegada, com em passà el mes anterior, quan després d'haver omplit dos fulls en referència a una taula rodona de Can Gaspar, vaig optar per no donar-li publicitat. Però, i si un és així? ... Al manco, aconseguisc esplaïar-me.

Abans d'entrar en “MATÈRIA”, voldria definir-me al respecte (JOVENTUT)

- No estic amb el jove conformista. No comprenc el jove conservador. No m'imagin el jove sumís. No puc concebre el jove “bon al lotet”. No veig bé el jove que sempre calla, el de capada. NO. I sí entenc i comprenc el jove inquiet. L'incomformista. El renouer. El ruc. El protestador. El que no espera que li resolguin totes les paperetes i a qui li marquin el camí a seguir i li diguin el que ha de fer o no. El que es deixa la barba perquè sí, no preocupant-se de si agrada als altres. Perquè aquest és l'intel·ligent, diria jo.-

I, dit això, seguiguem camí...

Primer va ser a “BULLIT DE NOTÍCIES” de Fent Carrerany, i uns dies més tard a “BALEARIS”, el diari, quan poguérem llegir si els joves de Maria durant les festes patronals organitzaren pel seu compte, una

“ARROSSADA” que va ser provada per un gran nombre de persones a la mateixa plaça del poble.

Efectivament va ser així (per cert que segons conten sortí de “LO MILLOR”). I des d'aquí vagi el meu aplaudiment, la meua felicitació a aquells joves per tal iniciativa tan guapa. Però el que no puc aplaudir -i d'aquí el títol d'aquest escrit- ni acceptar, és la forma. LA INTENCIÓ (serà mania meua?) Que tant en “ES CARRERANY” com al “BALEARIS”, sembla que es vol donar el coneixement d'aquest agradable fet. Per exemple: (copiï de “BALEARIS” “Un grup de joves del poble, decebuts amb els actes de les festes de la Mare de Déu organitzades per l'Ajuntament, s'ajuntaren a la plaça del poble per reivindicar unes festes patronals més pels joves”... I això, sense cap classe de dubtes, vol dir enfrontament (crec jo). I perquè no crec que existeixi tal distanciament, sinó més bé el contrari, és perquè vull donar, aquí i ara, la meua opinió (puc equivocar-me, ja ho sé) respecte de tal “MOGUDA”.

Per tant, el que jo crec i vull fer constar, és:

- Que uns joves de Maria, bulliciosos, inquiets, normals i intel·ligents, el que feren va ser moure's d'una manera ordenada, simpàtica i civilitzada, complementant d'aquesta manera el programa de festes, per muntar-se en bulla ordenada una “ARROSSADA” just davant la Casa de la Vila (gran prova d'intel·ligència és que ocuparen un espai buit al programa de festes, ja que a l'hora que ho feren no hi havia cap acte oficial), emprant les cadires i taules que allà hi havia; usant tot el que precisaren i volgueren de les dependències municipals (fins i tot -HO HE DE DIR, HO VULL DIR- l'organització de les festes, o sia l'Ajuntament els va convidar a xampany una vegada acabada l'arrossada; demostració palpable que en el poble, actualment i gràcies a Déu, no es pot dir que hi hagi cap classe d'enfrontament, més bé al contrari.

Així és com jo valor aquesta iniciativa d'uns joves

mariers, iniciativa que segurament durà a que l'any que ve l'arrossada figuri inclosa en el programa oficial de festes. Déu ho faci.

I per què ho entenc així? Perquè trepig els carrers de Maria dia a dia. Naturalment que al programa de festes s'hi podrien afegir un caramull d'actes! Som bastants els que haguéssim gaudit assistint a un bon partit de futbol d'aquells de pinyol vermell com podria ser un CONSTÀNCIA enfrontat a un MARIENSE semblant a aquell del temps d'en Damià Menut, d'en Rafel Catinc, d'en Jaume Collet, etc. per exemple. Però no es pot tenir tot. El que sí puc assegurar és que els programadors dels

perdut i que aquesta joventut d'avui ha reviscolat. No hi ha per quedar admirats?. I a més d'això, i també pels joves, hi hagué dues berbenes, teatre, cinema, exposicions vàries, pregó, pal ensabonat, Missa Major,....

Per tot això és que no puc creure que els joves, com s'escriu a "BALEARS"... creuen que els actes de les festes del seu poble són quasi totes per els nins i les persones majors, perquè quasi cap dels actes tenen relació amb ells"... Senzillament, no ho crec. Era inconformisme natural!. Però d'aquí a enfrontament, res de res.

No em resta més a dir que iniciatives com aquesta que siguin benvingudes. Lloar un fet com aquest és per mi

Part de la gran taulada de "joves" menjant arròs damunt la plaça

jocs d'Escacs quedaren satisfets vista la nombrosa participació de joves grans. Que als tornejos de futbet i futbol hi participaren un caramull d'al.lots i al lotes. Que el tram d'Enduro, al Puig i al Polisportiu hi assistiren més del que s'esperava. La gimcana DE TRACTORS a Son Roig no estava programada ni per els nins ni per els majors, més be pels grans com eren els qui assistiren. I la nit de ROC, per a qui estava pensada?. No fotem!. Siguem realistes!. I he deixat ben aposta pel darrer EL BALL DE BOT. Què me'n direu?... Confés que vaig quedar meravellat. Quan s'havia vist mai una participació de JOVES GRANS com aquest any a la plaça?. Si recordam anys passats quan els balls de bot solament hi prenien part un petit grup que de mariers es podien comptar amb els dits de la ma i ara hem vist dotzenes i dotzenes de mariers, joves grans, bergantells abrinats i peluts, participant en tot, ja sien jotes, mateixes o boleros, balls que quasi s'havien

una satisfacció. Sempre estaré amb iniciatives SANES, tan diferents d'alguna brutor de temps passat. Anam CULTURANITZANT-NOS, gràcies a Déu.

Maria, 12 de Setembre (Diada de Mallorca) de 1.998

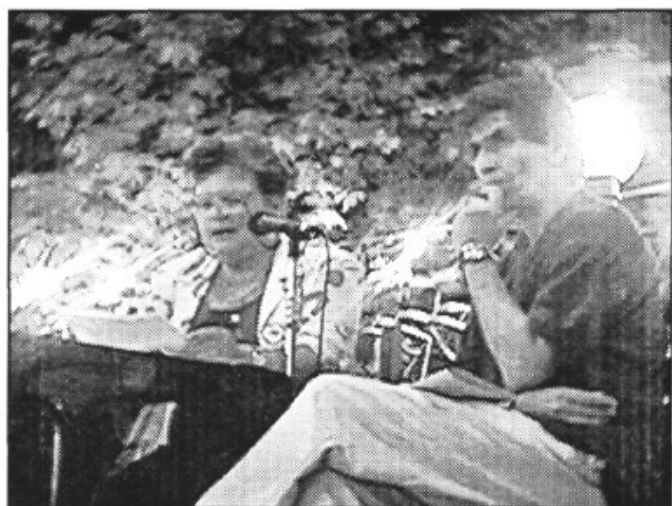
Signat: *Miquel Oliver i Roig.*

P.D. CREENÇA i FE no són resultats d'una equació o teorema matemàtic. No. Creure, com tenir Fe són unes qualitats infuses. Uns creuen i altres són incrèduls, Uns tenen fe i altres ho voldran tocar amb les mans. És una llibertat que gaudim els humans . Per això és que jo no dic:

-AIXÒ ÉS MENTIDA-, ni tampoc no dic: - AIXÍ NO ANAM. Jo simplement dic: NO HO CREC.

ÉS LA MEVA OPINIÓ

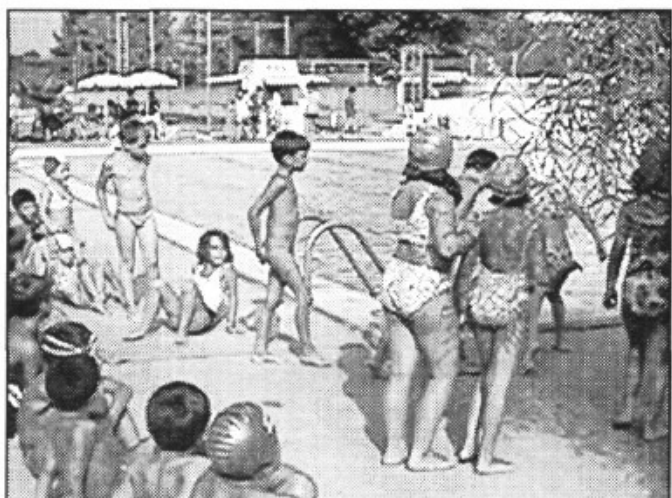
IMATGES DE LES FESTES PATRONALS I DE LA FIRA

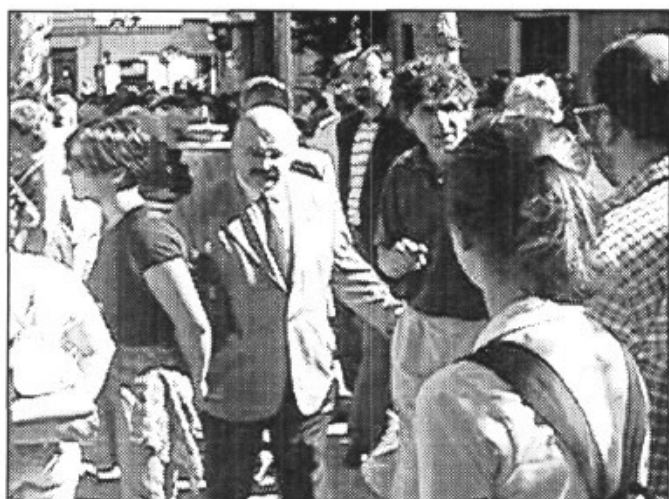
Magdalena Jordà, llegint el pregó de les festes

Homenatge a Pilar, la infermera

Clausura del curset de natació

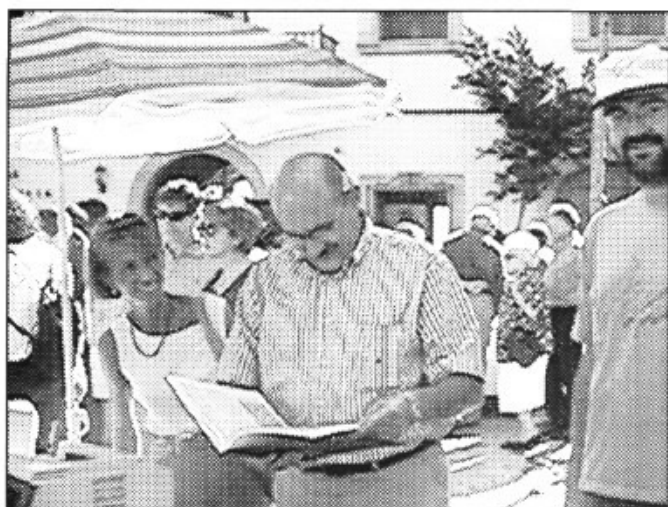
Arribada de les autoritats a la fira

Homenatge a Margalida Monjo

L'amo en Xesc de Son Cloquis

Fent Carrerany tingué paradeta a la fira, aquesta vegada muntant en viu la revista. Molts curiosos observaren la nostra feina. A les imatges hi podeu veure alguns dels que ens visitaren: l'escriptor Lluís Maicas, El vicepresident del Consell Insular de Mallorca, Pere Sampol i les càmeres de Televisió Espanyola

Un altre dels homenatjats durant la fira, fou el recent campió del món de pesca submarina, Albert March

MALLORCA AL COR DE BARCELONA

Fa pocs dies es va fer la inauguració del Espai Mallorca al bell mig del barri gòtic de Barcelona. Fou una festa; una gernació de gent venguda de tots els racons i indrets de Barcelona ciutat i rodalies, mallorquins de naixement i d'adopció i també molts catalans amb les idees clares i voluntat decidida.

Una bona idea; una inciativa creadora, diferent i diferenciada, moderna, un nou concepte de fer país, de fer forat d'un col·lectiu amb les pròpies idees, fugint de folklorismes i cofoïsme estantís. L'Espai Mallorca respon a un trencament de tòpics històricament referenciats i que no responen, en el millor dels casos a una realitat actual, i en canvi vol donar a conèixer i oferir les distintes expressions de la creativitat en tots els seus àmbits: idees, fets, cultura, música, artesanía, turisme de qualitat, comerç; en definitiva, l'activitat d'una societat civil que no sempre ha estat degudament valorada, adequadament coneguda ni geogràficament externalitzada, i a més la cultura actualment també és un producte comercial com molt bé algú va dir, convé tenir-ho present. Tot això fet en un àmbit que li es d'entrada el més natural i el més adient, que no l'únic, la ciutat de Barcelona, força centrípeta i centrífuga de la cultura catalana.

Foren entusiàsticament exposades les circumstàncies de la seva gestació i les intencions de futur, pel qui n'és l'ànima de l'Espai, En Damià Pons; i refrendaren aquesta intenció tant el Conseller de Cultura de la Generalitat, qui es comprometé a contribuir al manteniment de l'ens, com per la presidenta del Consell Insular de Mallorca, Na Mª Antònia Munar, qui, ostentant

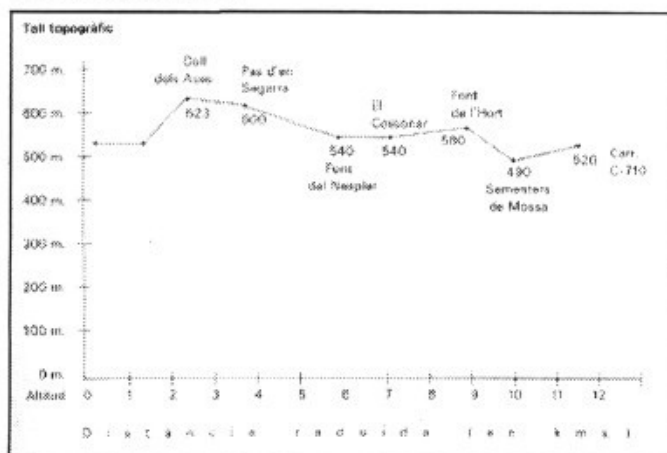

entusiasme polític pel que això significa, i fent una aposta per un futur més clarament interdependent, manifestà l'alegria per la iniciativa i assumia com a propi del Consell aquesta mena d'avançada cultural de Mallorca, com l'inici de futures ambaixades. Moltes cares conegudes, abraçades pel retrobament de molta gent que no tenia fins ara un lloc que sentís pròpiament representatiu de la Mallorca civil. Nombrosa representació de Maria, i sobre tot presència més que digna de molta gent dels pobles del pla de Mallorca, batles inclosos, es notava en l'ambient. Llarga vida.

Antoni Gelabert Mas
Barcelona, Octubre - 98

EXCURSIÓ AL PUIG ROIG

Dia 25 d'octubre
Partida: 8'30 hores
Lloc: Plaça des Pou

Aquest mes l'excursió que hem preparat és la volta al Puig Roig, amb partida i arribada a la possessió de Mossa.

A les dues imatges d'aquí baix, extretes del llibre "Camins i Païsatges" de Gaspar Valero hi podeu veure un tall de l'excursió i una fotografia de la mola del Puig Roig.

